

Zelal ÖCAL

**ULUSLARARASI DENİZ HUKUKU
KURALLARININ ETKİLİ OLARAK
UYGULANABİLMESİ:
DOĞU AKDENİZ ÖRNEĞİ**

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	3
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	11
KISALTMALAR LİSTESİ.....	13
GİRİŞ	15

Birinci Bölüm

ULUSLARARASI DENİZ HUKUKUNUN OLUŞUMU, GELİŞİMİ, KAYNAKLARI VE ULUSAL HUKUKTAKİ ETKİLERİ

§1. ULUSLARARASI DENİZ HUKUKU NORMLARININ OLUŞUMU	19
§2. ULUSLARARASI DENİZ HUKUKUNUN KAYNAKLARI.....	20
I. ASLİ HUKUK KAYNAKLARI	22
A. ULUSLARARASI ANTLAŞMALAR.....	22
B. ULUSLARARASI ÖRF VE ADET HUKUKU	25
C. HUKUKUN GENEL İLKELERİ	27
II. YARDIMCI HUKUK KAYNAKLARI.....	28
A. MAHKEME KARARLARI.....	29
B. DOKTRİN	29
III. DİĞER KAYNAKLAR.....	30
A. DEVLETLERİN TEK TARAFLI İŞLEMLERİ.....	30
B. ESNEK HUKUK KURALLARI	31
§3. DENİZ HUKUKUNUN TARİHİ GELİŞİMİ	32
I. ROMALILARDAN SÖMÜRGE İMPARATORLUKLARINA DENİZ HUKUKU	33

II. MARE LIBERUM, MARE CLAUSUM VE KARASULARI	34
III. ORTAK HUKUK İHTİYACI: İSTİKRARLILIK ve 20. YÜZYIL KONFERANSLARI	36
A. 1930 LAHEY KONFERANSI.....	37
B. TRUMAN BİLDİRİSİNİN ETKİSİ	38
C. 1958 BİRLEŞMİŞ MİLLETLER BİRİNCİ DENİZ HUKUKU KONFERANSI.....	39
D. 1960 BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İKİNCİ DENİZ HUKUKU KONFERANSI.....	40
E. 1973 BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ÜÇÜNCÜ DENİZ HUKUKU KONFERANSI.....	40
§4. HUKUK TEORİSİ AÇISINDAN ULUSLARARASI DENİZ HUKUKU VE ULUSAL HUKUK ARASINDAKİ İLİŞKİ	42
I. TEKÇİ (MONİST) TEORİ.....	42
II. İKİCİ (DÜALİST) TEORİ	45
III. KARMA TEORİ.....	46
§5. DOĞU AKDENİZ'E KIYIDAŞ DEVLETLERİN BENİMSEDİĞİ HUKUK TEORİLERİ	47
I. MISIR	47
II. YUNANİSTAN	48
III. TÜRKİYE.....	49
IV. GÜNEY KIBRIS RUM YÖNETİMİ	51
V. KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ.....	51
VI. LÜBNAN.....	52
VII. İSRAİL	53
VIII. SURİYE	54
IX. FİLİSTİN	55
X. LİBYA	56

İkinci Bölüm

DENİZ YETKİ ALANI SINIRLANDIRILMASI VE UYUŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜM KURALLARI IŞIĞINDA DOĞU AKDENİZ SORUNLARININ ÇÖZÜMÜ

§1. DENİZ YETKİ ALANLARI.....	57
I. İÇ SULAR REJİMİ	58
II. TAKIMADA SULARI (ARŞİPELAJİK SULAR)	59
III. KARASULARI	61
IV. BİTİŞİK BÖLGE.....	63
V. MÜNHASIR EKONOMİK BÖLGE.....	64
VI. KITA SAHANLIĞI.....	65
§2. DENİZ YETKİ ALANLARININ SINIRLANDIRILMASINA İLİŞKİN ULUSLARASI İLKELER	66
I. EŞİT UZAKLIK İLKESİ.....	67
II. HAKKANİYET İLKESİ.....	68
III. ESTOPPEL İLKESİ.....	69
IV. COĞRAFYANIN ÜSTÜNLÜĞÜ İLKESİ.....	70
V. ORANTILILIK İLKESİ.....	71
VI. KAPATMAMA İLKESİ.....	71
VII. GEREKLİ SAYGIYI GÖSTERME İLKESİ	72
§3. DENİZ YETKİ ALANI UYUŞMAZLIKLARINDA BAŞVURULACAK YÖNTEMLER.....	73
I. DİPLOMATİK ÇÖZÜM YÖNTEMLERİ	75
A. MÜZAKERE	75
B. ARABULUCLUK	76
C. UZLAŞTIRMA.....	76

II. YARGISAL ÇÖZÜM YOLLARI.....	77
A. ULUSLARARASI TAHKİM MAHKEMELERİ	77
1. 1978 BİRLEŞİK KRALLIK – FRANSA DAVASI	77
2. 1985 GİNE – GİNE BİSSAU DAVASI	79
3. 2007 GUYANA – SURİNAM DAVASI.....	80
B. ULUSLARARASI ADALET DİVANI.....	82
1. 1969 KUZEY DENİZİ KITA SAHANLIĞI DAVALARI.....	82
2. 1982 TUNUS – LİBYA DAVASI	84
3. 1984 MAİNE KÖRFEZİ DAVASI.....	85
4. 1985 LİBYA – MALTA DAVASI	86
5. 1993 DANİMARKA – NORVEÇ DAVASI	87
6. 2001 KATAR – BAHREYN DAVASI.....	89
7. 2002 KAMERUN – NİJERYA DAVASI.....	90
8. 2009 ROMANYA – UKRAYNA DAVASI	91
9. 2012 NİKARAGUA – KOLOMBİYA DAVASI	92
10. 2014 PERU – ŞİLİ DAVASI	93
11. 2018 KOSTA RİKA – NİKARAGUA DAVASI	95
12. 2023 NİKARAGUA – KOLOMBİYA DAVASI	89
C. ULUSLARARASI DENİZ HUKUKU MAHKEMESİ	96
1. 2012 BANGLADEŞ – MYANMAR DAVASI	98
2. 2017 GANA – FİLDİŞİ SAHİLİ DAVASI	99
§4. DOĞU AKDENİZ’DE DENİZ YETKİ ALANI SORUNLARININ ÇÖZÜMÜ.....	100

Üçüncü Bölüm

DOĞU AKDENİZ'DE ULUSLARARASI DENİZ HUKUKU UYGULAMALARI

§1. DOĞU AKDENİZ'İN COĞRAFİ STATÜSÜ.....	103
§2. DOĞU AKDENİZ'İN POLİTİK STATÜSÜ.....	105
§3. DOĞU AKDENİZ'DE DİN VE ULUSLARARASI DENİZ HUKUKU ETKİLEŞİMİ	106
§4. ULUSLARARASI DENİZ HUKUKU KAPSAMINDA DOĞU AKDENİZ'DE YAŞANAN SORUNLAR.....	109
I. DOĞU AKDENİZ'E KIYIDAŞ DEVLETLERİN DENİZ YETKİ ALANLARINA İLİŞKİN İKİLİ ANTLAŞMA VE POLİTİKALARI	113
A. MİSİR	113
1. MİSİR – GKRY DENİZ YETKİ ALANI SINIRLANDIRMA ANTLAŞMASI	116
2. MİSİR – YUNANİSTAN DENİZ YETKİ ALANI SINIRLANDIRMA ANTLAŞMASI	117
B. YUNANİSTAN	119
C. TÜRKİYE.....	121
1. TÜRKİYE – LİBYA DENİZ YETKİ ALANI SINIRLANDIRMASINA DAİR ANLAYIŞ BİRLİĞİ ANDACI.....	124
2. TÜRKİYE – KKTC DENİZ YETKİ ALANI SINIRLANDIRMA ANTLAŞMASI	126
D. GÜNEY KIBRIS RUM YÖNETİMİ	129
E. KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ.....	132
F. LÜBNAN.....	134
G. İSRAİL.....	137
H. SURİYE	139

I. FİLİSTİN	141
İ. LİBYA	142
II. DOĞU AKDENİZ'DE ENERJİ KAYNAKLARININ PAYLAŞIMI SORUNU.....	143
III. DOĞU AKDENİZ'DE ÇEVRE SORUNLARI.....	151
IV. DOĞU AKDENİZ'DE ARAMA KURTARMA SORUNLARI.....	155
V. DOĞU AKDENİZ'DE GÜVENLİK SORUNLARI	157
§5. DOĞU AKDENİZ'DE ULUSLARARASI DENİZ HUKUKU KURALLARININ UYGULANMASINDA ULUSLARARASI ÖRGÜTLERİN ROLÜ	160
I. AVRUPA BİRLİĞİ	161
II. NATO	163
§6. DOĞU AKDENİZ'DE ULUSLARARASI DENİZ HUKUKU KURALLARININ UYGULANMASINDA KIYIDAŞ OLMAYAN DEVLETLERİN ROLÜ.....	164
I. ABD.....	164
II. RUSYA.....	165
§7. ULUSLARARASI DENİZ HUKUKU KURALLARININ ETKİLİ OLARAK UYGULANABİLMESİ DOĞU AKDENİZ VE KARADENİZ KARŞILAŞTIRMASI	165
SONUÇ.....	169
KAYNAKÇA	171

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1.	Uluslararası Deniz Hukukunun Kaynakları	21
Şekil 2.1.	BMDHS Kapsamında Deniz Yetki Alanları	58
Şekil 2.2.	Deniz Yetki Alanı Uyuşmazlıklarında Başvurulacak Yöntemler	74
Şekil 3.1.	Uluslararası Deniz Hukuku Antlaşmaları ve Doğu Akdeniz’deki Tarafları	110
Şekil 3.2.	Doğu Akdeniz’de Kıyı Uzunluklarını Gösterir Harita	113
Şekil 3.3.	Mısır – GKRY Deniz Yetki Alanı Sınırlandırma Antlaşması’nın Her İki Devlet Tarafından Ortak Olarak BM’ye Sunulan Haritası	117
Şekil 3.4.	Mısır – Yunanistan MEB Antlaşması ile Belirlenen Sınırı Gösterir Harita	118
Şekil 3.5.	Türkiye – Libya Deniz Yetki Alanı Sınırlandırması Anlayış Birliği Andacı Sonucu Oluşan Sınır	125
Şekil 3.6.	Türkiye – Libya Anlayış Birliği Andacı ve Mısır- Yunanistan Deniz Yetki Alanları Sınırlandırma Antlaşmasının Çakışma Alanları	126
Şekil 3.7.	Türkiye – KKTC Arasında İmzalanan Kıta Sahanlığı Sınırlandırma Antlaşması ile Belirlenen Sınırlar	127
Şekil 3.8.	Doğu Akdeniz’de Türkiye ve KKTC Tarafından TPAO’ya Verilen Ruhsat Alanları	128
Şekil 3.9.	GKRY – İsrail MEB Sınırlandırma Antlaşması	132
Şekil 3.10.	Lübnan – İsrail Deniz Sınırı Uyuşmazlığını Gösterir Harita	136
Şekil 3.11.	Suriye’nin MEB Sınırları ve Türkiye’nin Kıta Sahanlığı ile Çakışan Alan	140

Şekil 3.12. Doğu Akdeniz'de Keşfedilen Doğalgaz Yatakları ve Rezerv Miktarları	145
Şekil 3.13. ENİ Tarafından Keşfedilen Mısır'a Ait Zohr Sahası'nı Gösterir Harita	147
Şekil 3.14. Planlanan East Med Gaz Boru Hattı Projesi	150